

Ростислав
Слободенюк

Тора
найкоротшої
міні

Вірші

Видавництво
“Волинські обереги”

2014

ББК 84(4Укр)6

С 48

Літературний редактор
Степан Бабій

Слободенюк Р. М.

**С 48 Пора найкоротшої тіні. Вірші. – Рівне:
Волинські обереги, 2014. – 84 с.**

ISBN 978-966-416-362-7

У новій поетичній збірці автор, проходячи через глибокі поліські нетрі, крізь випробовування в жорстоких життєвих перипетіях, переборюючи все, що ставало на заваді, гріючись рідним словом, любов'ю і перемогами, доносить те, що так необхідно нашій літературі, нашій душі, нашому утвердженню на цій згорьованій землі.

ББК 84(4Укр)6

ISBN 978-966-416-362-7

© Слободенюк Р. М., 2014

© «Волинські обереги», 2014

Слово редактора

Отак приходить поет...

Без літінституту, філфаку, без
обтісувань у літстудіях...

Через глибокі поліські нетрі, крізь
випробовування в жорстоких життєвих
перипетіях, переборюючи все, що
ставало на заваді, гріючись рідним
словом, любов'ю і перемогами, він
з'явився перед нами сформований,
природний, справжній, молодечий
духом і непримиренний до неправди,
національно гордий і незалежний.

Несе те, що так необхідно нашій
літературі, нашій душі, нашому утверд-
женню на цій згорьованій землі.

Прийшов поет, який знає чого він прийшов. Прийшов учень Шевченка, Лесі Українки, послідовник Василів – Симоненка і Стуса, побратим кращих сучасних українських поетів.

*Степан Бабій,
член Національної спілки
письменників України*

*Заховані
іскри*

Менше радості, більше печалі
Вже у спадку твоєму, та все ж,
Наче іскра в забутім кресалі,
Щось у серці ховається теж.

На те й камінь, щоб кремінь об кремінь!
А за пазухою не носи.
Хай похмура спохватиться темінь
Хоч на мить феєрверком краси.

Посеред суєти, посеред торгу й блуду
Посій в душі любов й мовчанням заскородь.
Хто про любов кричить, того почують люди.
Хто про любов мовчить – тих слухає Господь.

Це ж треба мати злість – отак любити нишком,
І йти, як назавжди, щоб повернутись знов.
Щоб потім хтось колись відкрив забуту книжку,
Озвучивши оте мовчання про любов.

І я також туди, мене хоч й не просили,
Та серцю все кортить дістати тумака.
Погляну на цей світ – який же він красивий!
На дійсність подивлюсь – яка ж вона гірка...

Мене б'ють дрижаки, бо Лета – річка бистра.
А кладки хоч би де. Душе, не гайся, клич,
Бо і в тобі тремтить ота яскрава іскра,
Що вперто осява таку теменну ніч.

Малим і без діла – у верхівці.
У гриві заблудилися долоні.
В настоящій на місяці ріці
Одвічну спрагу тамували коні.

Червневі ночі юні, запашні.
Краса впритул всі сні переважала.
У кришталевім вирі, як в мені,
Тремтіли дзвінко золоті кружала.

Ріка прадавня, але не стара
Мені чіткі видіння переслала
І вже текла не до, а від Дніпра,
Текла до мене аж від Святослава.

Миттевості тоді згубили лік.
Ріка за них у вічності просила.
Час сів на коні, а в мені навек
Відбилась річка бистра і красива.

І знов мене торкає за плече
Любов – моя велика перевага.
До річки, що у спогадах тече,
Вертаюся, коли на серці спрага.

І в серці знову повінь. З-під поли
Мені любові й пам'яті не треба.
Які річки колись у нас були,
І ми які були колись у себе!

Йде на землі кампанія велика.
Всі ми раби з цих безкінечних жнив.
Химери геть! А ти мене, шуліко,
Посеред справ і натовпу спинив.

Бо як нас до земного не приковуй,
Щось в нас бунтує задля вищих сфер.
Ти в небесах, неначе змії казковий
На нитці мого погляду завмер.

Та в небі ти не просто для оздоби.
У крил завжди є свій таємний чин.
Я вгадую: яка жадана здобич
Тебе в таку загнала височінь?

...Багато для гармонії не треба.
Юрба її розвіює, мов дим.
Той, хто літа – один на ціле небо,
І на землі, хто бачить це – один.

БІЛЯ ВОГНЮ

Магістралі, вокзали, валізи...
Все, мов кашель надсадний, змовка.
В цьому лісі ще вдосталь є хмизу.
Ще в кишнях знайду сірника.

Просто серце запрагло відлиги,
А душі пригадались свята.
І смолиста потріскує шига,
І натхненно шкварчить береста.

Вже мене догукатися годі.
Себе сам я тут перепиню.
Я люблю ті думки, що приходять
Серед лісу вночі до вогню.

В небі місяця срібне кресало,
Зорі – іскор далека луна.
Мабуть перша молитва скресала
При вогні на вустах дикуна.

Повертаю в легенди забуті,
З неба п'ю і читаю з долонь.
Всі йдемо ми у пошуках суті
До вогню, на вогонь, за вогонь.

...Прокидаюсь. Душею світлію.
Оживаю вогнем молодим,
Доки жар на золу перетліє
І у небо сотається дим.

Чи не завити, задивившись вгору
На повен місяць в зоряність ясну?
Я так люблю цю опівнічну пору,
Як стомлені і знуджені поснуть.

Зі скарг лиш плач сови. Планета – мов безлюдна.
Я в зоряний туман занурююсь лицем.
Поезія наразі абсолютна –
Мовчання за компанію з Творцем.

Купальський ліс зачаєно притих.
О, папороте, в темряві цвіти.
Твій дивний цвіт придумано для тих,
Хто задля пошуку готов і не знайти.

Русалки тихо виринають з виру,
На таїну чатуючи, проте,
З тремтінням зазираємо за віру:
Століттями ні квітки, а цвіте.

І знову позове і розтривожить
Одвічний символ пошуку й безсонь.
І знов неспокій вічний наворожить
Опівночі купальський цей вогонь.

ПІД КРИК ГУСИНІЙ

1

Вікон лиш декілька світиться.
Час прокотився, як мор.
Та знову осанну під місяцем
Волає тут жаб'ячий хор.

Весна нас не кине ніколи,
І вкотре нам переболить.
Засяяли, наче ікони,
Оновлені лики боліт.

Час влади окличного знаку.
І гуси озвалися в ніч.
І серце, немов гайдамака,
Збунтоване – тільки поклич!

2

Я так чекав. Я це почути мусив.
Бальзам на рани музика оця.
Ну що б, здавалося – озвались в небі гуси,
І все так легко стало на місяця.

Вдивляюсь в далеч. Струменить у тілі.
Молитва в серці ще одній весні.
І гріє вічність пальці задубілі
На тлінності моїй, як на вогні.

Краю край. Глушина. Вряди-годи
В ніч поліську по жовтій траві
Рись з Червоної книги приходить
Подивитись, чи є тут живі.

Шлях Чумацький в німому тремтінні.
Тишина, аж сахається звір.
За всіма, що розтали, мов тіні,
Древні липи шепочуть псалтир.

Затяглася мовчання хвилина.
Голосільниця – мавка-мара.
Центр Європи. Пропаща перлина.
Постчорнобильська чорна діра.

Та чи тиша десь є мені ліпша?
Горло відчаю перегризу,
Бо зорять зорі в душу тим глибше,
Чим темніше і тихше внизу.

Бо так терпко живицею пахне,
І ридає сова, а між тим
Усміхається зорям крізь багна
Затамований в надрах бурштин.

ХАРАЛУГ

*...прищеш ти на воїв стрілами, гримиш
ти об шоломи мечами харалужними...*

*...тоді Ігор глянув на світлеє сонце й
побачив, що воно тьмою всіх його воїв
прикрило...*

*Слово про похід Ігорів, Ігоря, сина
Святослава, внука Олега.*

Часи звитяжні, вої мужні –
Все закотилося за пруг.
Мечі славетні харалужні
Ще пам'ятаєш, Харалуг?

Найяскравіша в світі криця
Кувалась на твоїй землі,
Де нині путню копаницю
Вже не зварганять ковалі.

Ні воїв, ні князів, ні свити.
Все час побив, мов клята міль.
Вже й руки начебто не звідти,
І вічно голови з похміль.

Що ж трапилось, пане-брате?
Та ж не безродні, не криві.
Отак віками в Шмуля брати
На вексель кварту або дві.

Віки затемнення триває.
Спинися, княже, – кепський знак.
Біля Залізниці у гаї
Іржа їсть древній залізняк.

СОВА

Як темно у лісі і голо,
Й на пісню здобутись хто б зміг? –
Знов чути застуджений голос,
Напорівну стогін і сміх.

Сніги зашкарублі, торішні.
Насуплених сосен орда.
О, це вам не в травні на вишні –
Тьох-тьох і у вирій гайда.

Ця пісня надовго й не всує.
Здається мені: з поміж всіх
Історії нашій пасує
Найбільше цей стогін і сміх.

Його, як в подушку, у глицю
Ця птаха ночами хова.
Ой, де ж та дзвінка чужаниця?
...Регоче і стогне сова.

На всі барви всміхається осінь,
Але біль не запудриш ніяк.
Тиша кров'ю стікає тут досі,
Хоч давно впав останній вояк.

Біль пручається: не воружи-но,
Але тему цю не обійти.
І намацуєш слово, як міну,
І зриваєш присохлі бинти.

Декорація осточортіла.
Крізь гіпси й перев'язки століть
До живого торкаєшся тіла,
Що з душею співає й болить.

Наші цінності світ перекроїв.
Нашу пам'ять вивітрює час.
Не бракує нам слави й героїв.
Нам бракує єдиного – нас.

Стоїш живий-живісінький і, схоже,
В цій кривавиці не до всього звик.
Чому ковтаєш, мов свинець ворожий,
Сльозу пекучу, друже-провідник?

Вже стільки його просвистіло мимо.
Тобі щастило, Господа моли,
А ти стоїш і заздриш побратимам,
Що той свинець грудьми перейняли.

Вагаючись, спинився на кордоні.
Останніх крісів вичахла луна,
І на душі, як жерло біля скроні,
Таке холодне слово – чужина.

І аж до віку думи незагойні.
В криївці не сховатися від них.
Спасіння це чи кара: з тої бойні
Живим зостатись, друже-провідник?

Та сумнівів не дослухайся дуже,
Бо нашу гідність врятував твій гвер.
І попри ту поразку прикру, друже,
Ще нація при пам'яті й тепер.

Мовчу, як сич, хоча я родом з пісні.
В пустелі блудить відгомін ріки.
Роблю поправку з огляду на дійсність,
Ковтаючи московські матюки.

То де ж та правда й воля в своїй хаті?
Вже рідна хата нам стає чужа?
Ми відучились мати напихваті
Веселу пісню й гострого ножа.

...Як сич мовчу, хоч піснею я повен.
Так жар насподі береже зола.
Освятить душу, як пустелю повінь
Та пісня, що віки пережила.

З приводу «братньої дружби»

То що, брати, хто ж «руський», а хто «раша»?
І по руків'я хто в кому засів?
Невже таки на правду то нам наше
Відгукується з муромських лісів?

В стовковиську не розпізнати стежки,
Одначе сумніватися не варт –
Ви в наші стріхи вічні головешки
Од наших же прадавніх княжих ватр.

Нам воздали теплом сибірських тюрем.
Всього по-братськи, з царської руки.
Як вічні стигма – Крути і Батурин.
І Переяслав – зашморг на віки.

А тих віків таки прошелестіло.
А вже тих орд вдавилося з тих пір,
Бо всім давай землі, і краму, й тіла.
А ви ще й досі в душу по ясир.

І знову сіль, а не бальзам на рани.
Знов непоправних зазнаємо втрат.
В Слов'янську палко обнялись слов'яни.
...Тамбовський вовк вам після всього брат.

Вітчизну тут ні з ким ділити не треба.
Тут тишина прадавня і дзвінка.
Настояне, терпке, на чарах небо
П'ю на весіллі чорного крука.

Видовбує з-під снігу древній ворон
Намрію давню, старшу, аніж сам.
Безпам'ятство сюди прийде не скоро,
Глушінь цю здавна віддано лісам.

Як манної, тут волі не чекали.
За неї рясно впали козаки.
І ті, що все наймались козачками,
До булави допалися таки.

І заржавіла чиста наша криця.
І знов орда сплодилася нова
Не десь там за крайсвіту, а в столиці,
Бо тут вітчизна ще моя жива.

Ще кряче ворон давнє щось про себе,
Ще тиша тут прозора і дзвінка.
...Настояне, терпке, на чарах небо
П'ю на весіллі чорного крука.

Тут реліктова тиша стоїть.
Дух древлянський в деревах живий ще.
Бережуть сиву пам'ять століть
Глухарі на глухих токовищах.

Тут розпачливий стогін сови
Над загубленим (давньою Руссю?).
Не лякаюсь жаских трясовин,
Їх натрапити в душах боюся.

На безлюдді ж у цій шелюзі
Серцем чую луну незникому,
За якою великі князі
Загубили дорогу додому.

Вже сказано, що спогади, як нежить.
Пішло щось димом, димом ще піде.
Та серце нам по-справжньому бентежить
Лиш відчуття дороги, що гряде.

А даль тремтить – дивися, коли зрячий.
А даль зове – якої ще мети?
Вклоняюсь її милості удачі
За те, що маю щастя просто йти.

Як газда-серпень ниву свою вижне
І сонях важко схилиться на тин,
Сахнувшись, тиша навздогін за крижнем
Швирне пекельну музику шротин.

І аж над хмари вознесеться птиця.
Прикмета кепська – озиратись вниз.
І що цим людям вдома не сидиться?
Яка біда їх викурила з гнізд?

Не знає крижень про тривоги наші,
Що часом й нам вже ніц не треба крім
Куточка світу, чистого од фальші,
Мов крижню неба чистого для крил.

Що білим світом школені і терті,
Засвоїли ми істину просту:
Цій колотнечі досить дрібки смерті,
Як все одверто і начистоту.

Гуляє осінь скільки хисту.
Червінці сипле й мідяки.
Таке довкола все барвисте,
Чорніють лиш тетеруки.

Мені перечити даремно,
Бо я давно на це підсів,
Для мене їхня барва темна
Найяскравіша з-поміж всіх.

Я знову себе уяремлю
У пристрасть чисту, як сльозу.
Знов палко вицілую землю,
Доки на постріл підповзу.

А серце, наче лист на вітрі.
А від краси я сам не свій.
Мазками божої палітри
Запорошила осінь світ.

Метушня – неминучий нам спадок.
Ув облогу бере суєта,
Наче вовка, та раптом випадок
Тебе нагло до тями верта.

Почуття всі до краю загострить.
Знов занурить у присмерк віків.
По понові до тебе під постріл
Йде, мов привид, останній з вовків.

Знову в лісі зійшлись наодинці
Той, з чиеї легкої руки
Резервації, тюрми, звіринці
Перекроїли вовчі стежки,

З тим, хто волю святкує криваво,
Хто вбивав задля неї і гриз,
А тепер потикатись без права
Ув обжитий людиною ліс.

Ти азарту бентежного повний –
Хто з мисливців про вовка не снів!
Але палець, завжди безвідмовний,
На куркові мов заціпенів.

...Вже й сліди замела завірюха,
Та завжди, коли трапиться час,
Пропустивши всі тости повз вуха,
П'єш за вовка, якого ти спас.

КРИЖЕНЬ

Відкине ранок ночі чорне крижмо
І тишина стенеться, наче птах
Од перших пострілів. І вознесеться крижень,
Аби знайти притулок в небесах.

Хай там внизу зорять у небо радо.
Хай од натуги гріються стволи.
Одвіку найгучніша канонада –
Осанна тим, кого не досягли.

Собою зачаруються ліси.
Олень ревінням проголосить осінь,
Відкривши дійство сили та краси,
За подругу життям де важать досі.

Гарячі груди пристрасть розпира.
І що йому облави і засади?
Він йде на поклик, бо прийшла пора.
Він краще вмре, проте собі не зрадить.

Змовкає рев і тиша аж дзвенить.
Калина в хащі запеклась кармінна.
І можна кожну краплю розрізнить
В холодному прицілі карабіна.

Клен зриває золоті погони.
І беріз чота стоїть нага.
Досить вже тримати оборону,
Все одно зима перемага.

Заморозок, мов багнет у спину.
Може їм наснилася весна?
Тільки закривавлена калина
Попри все солодшає одна.

Знов ступаю сюди по глиці.
В серці спогади молоді.
Межи кручених злеп* кислиці
Сіра пташечка на гнізді.
Таємницю тільцем закрила.
Себе всю віддає весні,
Аби світ мав новенькі крила,
І щоб меншало хробачні.
Аби пісня була і свято.
І у серці моїм за так
Радість билась, бо теж крилата,
Смуток гинув, немов хробак.

* Злепи – розгалуження.

Скрикнуть птиці небесноголосі.
В синій далечі крики замруть.
Віднесуть знов до вирію осінь,
А печалі, бач, не заберуть.

А печаль та давно вже просилась
До далеких веселих країн.
Чи ж не світла вона, не красива,
Хоч з гірчинкою від калин?

Нащо ж так побиватися всує? –
Лиш озветься журавка стара.
Так нікому печаль не пасує,
Як землі, що обабіч Дніпра.

Відгомонів над полем жайвір.
Бредуть тумани по стерні.
І знову виявився зайвим
Один лелека в табуні.

На серці далечінь загусла.
В зіницях – обрію імла.
За що ватага тебе, бусле,
З собою в небо не взяла?

І де чорнобильська тривога,
Де все столочене людьми,
Стоїш ти, як пересторога,
Як чорна віха в час чуми.

Плач журавлів діткливий і одвертий
З блакитних бань. Десь там живуть боги.
Вже не літати, – голову задерти,
Як з'ясувалось, нам не до снаги.

То метушня, то солі якісь кляті,
То невідкладний промисел гроша;
Стоїш, як зайда на чужому святі,
І тільки ридма молиться душа.

Вдивляєшся... У висоті для тебе,
Мов аргумент останній – журавлі,
І врешті-решт впізнавши голос неба,
Притомнієш потроху на землі.

ШИПШИНА

Об неї поколотись мусиш двічі:
В терпкім теплі, коли рожевий цвіт,
А в передзим'ї забирає вічі
В притихлій хащі полумінний плід –

Вдягає пані вишукані шати.
Хай супляться ялини з-під перук.
Їй так пасує кожного втішати,
Не даючись ні жодному до рук.

...Заблуканий у лісовім відлунні,
Як навіть сходить все на балачки,
Зоддалеки у кожної красуні,
Як справжності, шукаю колючки.

Друже клене, це ж треба зуміть,
Цьому ж треба навчитись десь.
Доки я добував тлінну мідь,
Ти ось в золоті світишся весь.

А ти знаєш – і я б так хотів:
Над причілком підняти свій стяг.
Я позвозив печаль зі світів,
Ти ж собі – ані руш – весь в піснях.

...Пролетіли літа, відгули.
По поверненні з чого почать?
Знаєш, клене, як добре, коли
Маєш з ким і про що помовчать.

О мила пані... о чарівна леді...
Неспокій цей віки в собі несучи,
Затято намагаючись розгледіть
Прикрасами уярмлену красу.

Це мов ченцеві зопалу наснитися,
Зламавши всі обітниці й пости.
Красу оберігає таємниця,
Аби краса весь світ могла спасти.

Неначе річка, юність наша скресла
І знов заповонила береги.
Закуй мене і посади на весла,
Й рікою стань, тобі це до снаги.

Щоб все, як вперше, бо любов – не звичка.
Рінь повенева хай не зажива.
Вируй, біжи і не зникай, бо річка
Завжди та сама і завжди нова.

Любові цій на пару
Заповіли ми прах.
В очей криницю кару
Я зазирнув, як спраг.

Як бачиш – не дитячу
Придумали ми гру.
Вгадай: сміюсь чи плачу –
Нап'юся, як помру.

Тінь тремка, а чи шерех у шибку –
Ловиш знов кожну барву і звук.
І душа, мов закинута скрипка,
Спрагла вправного доторку рук,
Стрепенулась, бо скрипку ту в руки
З тихим трепетом осінь бере,
І душа вже в тих барвах і звуках,
Мов вино у бокалі старе.

Тьху ти, а користь яка мені
Від усіх цих словесних паток?
Маю ж цілу планету з каменю
І кайло від предка у спадок.

Довбати – мета і потреба.
І дійсність жорстка, мов кастет.
А я своїм коштом, а я сам для себе,
А я в третю зміну – поет.

Це неначе поставити свічку
По собі. Та не скінчена гра,
Бо тим часом знов березень, річко,
Знову повеней буйна пора.

Колись все отуто́ вирувало,
Що лишилось за вирієм літ.
Щовесни нам чомусь бракувало
Голови і гумових чобіт.

Та чесноти зате були чинні.
По-хлопчачому весну зустрінь!
Ну хіба це не шанс – на крижині
Під мостом прошмигнути бистрінь?

Стихла річко, згадай себе в силі,
Бистриною знов дух прожени.
Є всі клепки і чоботи цілі,
Та бракує тієї весни.

БЕРЕЗОВИЙ СІК

Сік сміється на сонці, хоча й
Після дотику гострого леза.
Знов відпоює мати-береза
Мого серця озиму печаль.

Молитовно видзвонює глек.
Як колись, підставляю долоні –
Відсолоджую зими солоні.
Десь в селі знову чути лелек.

В кожен звук цей я серцем проріс.
Час любов мою кидав на ваги.
Чом же край мій зчорнів, як від спраги,
Коли в нього є стільки беріз?

Рідна далеч у вічі димить.
Наближає впритул здаленіле.
Всі жалі забинтовує в біле.
Дзвоном крапель освячує мить.

Поміж снігів і не наснитися,
А в травні стелиться до ніг
Барвистим килимом суниця,
Щоб причаститись кожен зміг.

Люблю поліську глушину я,
Бо досі ще глибинка ця
Ознаки трепетно шанує
Рукопокладення Творця.

Зозулі бавляться луною.
Мені легені замалі.
Хтось розкришив переді мною
Цілющу проскурку землі.

Я в шані щирій і глибокій
Беру навколішки її,
Бо за здоров'я і за спокій
Відправу служать солов'ї.

Такі на душу впали роси!
Така видзвонює пора!
І знову я клепаю косу,
Як батько, дід і пра... пра... пра...

Знов косовиця. Перша. Рання.
Бентежне прядиво зорі.
Стосунок мають до світання
Закохані та косарі.

Роса на травах, піт на лобі.
Я не тамую серця трем,
Бо знову маю милий клопіт
Кохати й бути косарем.

Покіс лягає. День святиться.
І соловей не затиха.
Світанок. Літо. Косовиця.
Рум'янок. М'ята. Лепеха.

ЛИПЕНЬ

Вже у липових туманах
Дружній рій відгомонів.
Ранок в синіх басаманах
Од Петрових батогів.

В лузі голо. В річці мілко.
Сяйва з неба. Піт з чола.
Соловей згубив сопілку.
Флейту іволга знайшла.

З лун зблукалих, з туману, з нічого,
Від натхнення якого хтозна,
Відшептавши печалі й тривоги,
Творить музику тишина.

Відбуваються метаморфози.
Я квиток на це дійство зберіг.
Ніч серпнева Великого Воза
Прикотила мені під поріг.

Знов наопашки тишу накинуну,
І до самого ранку – не клич –
Дослухатимусь до України,
Що давно перебралася в ніч.

Ключі дзвінкоголосі
Озвуться ув імлі,
І знову мене осінь
Дістане з-під землі.

І знов ця мила відьма
Закрутить все в танку.
Ну як ти всидиш сидьма
Під музику таку?

І знов мене понесло
В стовковисько дзвінке.
...І синь, і сум, і весело,
І щось таке... таке...

В наш сад зима прокралась тихо.
Свій слід залишила на шклі.
І знов життям заплатить вільха,
Щоб зимували ми в теплі.

Нас школить світ не перестане,
Бо прийняли ми гру таку,
Знов дерево смертельний танець
Утне на власному пеньку.

Бо без тепла в цім світі хто ми?
І пада вільха, ще жива.
Так руки скинувши від втоми
В пахку отаву й ти, бува,

Летиш натхненно і не втямиш,
Чи то секунди, чи віки,
І у цих шпарах між смертями
Життям любиєшся таки.

Змоглося людство від погоні
Дві тисячі і надцять літ,
Як прицвяховані долоні
З любов'ю обнімають світ.

Чи ж ми такої жертви варті? –
Дивуємось. Та знов і знов
Супроти пристрасті мільярдів
Його розхрестана любов.

Зачуєш весну знов, немов уривки фраз.
І знов летіть, бажать, хапать на повні груди.
Геть сажу з коминів, геть закутки від бруду:
В тобі ще стільки сил, що світ мінять – на раз!

Все прагне твоїх рук, мов солов'ї надсад,
І серцем сенс життя ти ясно чуєш нині.
Та раптом знову щось надигаєш у скрині,
І ніби сторч з коня. І дивишся назад.

*Зависання
над краєм*

Ніч бува – ледь приліг, а вже ранок,
А це, бач, не склепити повік.
І я знову виходжу на ганок,
По той бік.

Два Вози у небеснім тумані –
Їдуть гості чиїсь через ніч.
То мої тільки, прошені й звані,
Не завернуть вже, як їх не клич.

Як би нині вітав я їх радо.
Цілував би сліди їх і тінь,
Бо дістався такий мені спадок,
Що не вгопати в тисячу скринь.

Бо одвіку були ми багаті
На тривоги, журбу і пісні,
На все те, що у батьковій хаті
Окошилось цю ніч на мені.

Серце знову верта на початок.
І до ранку далеке в очу.
Ніч поліську не перекричати...
Мовчу...

Всі покинули. Бог не полишив.
Благодать у моїй стороні.
Із набряклого вимені тиші
Струменять солов'їні пісні.

...Хутори. Відспівалося вже вам.
Час допив ваше добре вино,
І сади стоять димом рожевим
Від вогнів, що погасли давно.

...Проминуле. Зблукале у часі.
Та хіба ж ти забудеш про тих,
Чиї очі, як в іконостасі,
Зосталися на ликах святих?

І лишилась земля моя рідна.
Знов себе віднайшла у весні,
Бо навчилась сміятися ридма
Під дзвінкі солов'їні пісні.

Знаю точно, де знов опинюся,
Коли серце обложить печаль.
Звірина так в спекотній задусі
Безпомильно знаходить ручай.

Спочивайте, екватор і Гринвіч.
Даль близька моє серце манить.
Знаю місце, де за ніч по ринві
Тихе небо пережебонить.

Знаю місце, де досі ще чинні
Незаїжджені віра й краса.
Скільки треба землі батьківщині,
Коли в неї такі небеса?!

Там ще досі незламно і гордо
Стоїть ясен на варті, мов князь.
Стольний Київ відкрив брами ордам,
Але хвіртка оця не здалась.

Там ще досі не програно битви.
І ось знову я вільний стою
На землі, що колись під молитву
Прийняла пуповину мою.

Думкам моїм і серцю в грудях лунко.
В причілку не скрипи, вербо стара,
Бо я сюди припхався не за клунком –
За справжністю, що в світі вимира.

Я по округлині від того, чим був ситим.
Та й тут собі душа обрала тло.
Мене сюди купальським манить цвітом,
Що вочевидь буяло і цвіло.

Я в тишу цю ховаюсь, як за мури.
Живущий, усміхнись і не волай –
Шепоче, наче писаний з натури,
На образі Угодник Миколай.

Батькові

Прийду сюди печаль не обминути,
Пригаслий знов роздмухати вогонь.
Він був із тих, що скрипку вмiли чути,
Чепігами торкаючись долонь.

Люблю ту маловживану науку.
І хоч він був поетом у душі,
Мені б сказав: життя закуца штука,
Аби його палити на вірші.

Словами розкидатися не варто.
Та що поробиш, сказано ж – дитя.
Мені таки забракло його гарту –
Відсвяткувати тихо це життя.

Ягоди багряна крапельина.
Вересень на бронзу перетлів.
Нині в глушині цій, журавлино,
Годі вже сполохать журавлів.

Над мохами тиша, як покута.
Часу повенева каламуть.
Втрачене, одначе незабуте
Імена і назви бережуть.

Харалуг... Коловерть... Самостріли...
Отчих вікон зорі вдалині.
Знов легенди серце перестріли...
Розкошує в рідній стороні.

Старезних лип думки похмурі.
Холонуть хутора сліди.
Лиш на похиленій фігурі
Кричить розп'яття в нікуди.

Струмить любов з долонь пробитих,
А серце сповнене мети –
Світ над безоднею спинити,
А світ пручається...
– Пусти...

Уяви, у собі розбуди-но...
Відбуяле і стихле – привіт!
Порядкую померлій родині
Знову могилки до провід.

Тут мені перемовчати ліпше,
Коли пам'ять, як стеблами сік.
Бачу гостро і дихаю глибше.
Білим світом радію... За всіх.

ПРОВОДИ

З пожежі – пригорща золи.
Повстанська скорена столиця.
Бракує тих, що одійшли,
І тих шкода, що zostалися.

Торкає вічність за плече.
Бал правлять квіти паперові.
Про вічне батюшка рече
Ще й досі не на рідній мові.

КРИНИЦЯ

Цеберок й відер доторки оті,
Мов злими заговорено вустами.
Занедбана, ні стежки, в забутті,
Як з неї воду брати перестали.

...Аж зуби ломить... – спомином в мені,
Натомість лиш від цямрин віє цвіллю.
І ті джерельні подихи нічні
Чумацький Шлях пересипає сіллю.

А поза тим і камінь не впаде.
Лиш тиша, наче батюшка над нею
На сповіді. Ну де їх взяти, де
З вустами спраглими і чистою душею?

БАЛАДА ПРО ЖИТНЄ ПОЛЕ

Щось давнє навинеться, мов нїзвідки.
Так першоцвіт з-під тліні пророста.
Колгоспові прощати годен збитки
За спомин про квітуючі жита.

Вітри південні бистрі, мов татари,
Наскочать, і збунтується краса.
Пружним розмаєм тисяча гектарів
Ударить в обрій, в душу, в небеса.

Озветься край поліським злаком гордим.
Напевно пам'ять у землі ще та,
Хоча давно на противагу ордам
Ліси нас обступають і жита.

Якої казки ще на світі треба?
В якому ще це видивишся сні?
Тріпоче жайвір в теплих грудях неба,
І ліс, як пісня, тане вдалині.

На землю тихо сходить Божа милість,
І голос батька чується... Коли б...
Давно сліди в житах тих загубились,
І діжа з квасом, і домашній хліб.

Лиш я один, мов перекотиполе,
Сюди вертаю через всі світи.
В очах стоїть безкрає житнє поле,
Яке назад мені не перейти.

Не перейти того, що пережито.
Як межі очі крижана вода:
Бур'ян гуде там, де буяло жито,
Бо ми тепер самі собі орда.

Проте любов насправді гори верне.
Як міт стоїть те видиво в очу.
І пам'ять роду, мов добірні зерна,
Які цілують пальці сівачу.

Прання намерзле принесла знадвору.
Озався в хаті кришталевий дзвін.
І грудень в груди вдарив і розцвів
Студеним полем й пахощами бору.

Тоді той бір ще був неподалік.
Слід замели, згубили зими лік.
І знову в пісню проситься, не в прозу,
Білизна в річці випрана з морозу.

В світі, де жодної певності,
Де княжить тепер каламуть,
Півні з дажбожої древності
Час хутірський стережуть.

Там озивається горлиця.
Чути лелек на селі.
Серце до справжності горнеться,
Як небокрай до землі.

А десь, за синіючим обрієм,
Достаток і жодних табу.
Барвами далеч задобрює,
Та дякую – я вже там був.

Сюди, на ці пустища заячі,
В березову тишу дзвінку,
Вертаю, прислів'я те знаючи,
Вдруге в ту саму ріку.

В хаті схололій замешкаю,
Щоб знов працювать задарма,
Бо про ясеночка за стежкою
Досі ще вірша нема.

Святкують зиму сотки отчі.
Ще серцю радість до снаги.
Поглянеш в сад – сльозяться очі –
Такі незаймані сніги!

Низький уклін вам, отчі соти,
За це добірне срібло нив.
Аж сяє світ, що його цноти
Ніхто й слідом не осквернив.

Все вкрите білою габою,
І видається мимохіть,
Що поміж садом і тобою
Господь усміхнений стоїть.

Сни мене зо сну розбудять.
Сповнять неспокоєм душу.
Пішки, попуткою, будь-як
Знов діставатися мушу,

Зимі де озвучено вирок.
Набрались зеленої браги:
Природа – довершений лірик,
І побут – доконаний трагік.

Бо всіх так дістали морози,
Що гостро запраглося рясту.
Прощай, території прози;
Притулку поезіє, здрастуй.

Перлиною стати ти міг би,
Щасливим давно бути мав би.
Вдивляється зірка незмигно
В село, що згубилося з мапи.

Жде тиша, до пісні охоча,
Дзвінких голосів. До сьогодні
На чатах, зблукалі у ночах,
Повстанці останньої сотні.

ЦИГАНИ

Перейматися смутком не варто.
І нічліг просто неба – не зле.
Щось про долю стулити по картах,
І прийняти, що доля пошле.

Нині згадую – як же гарно! –
Ватри в полі нічної пори.
...Озовітеся... Де ви, цигани?
Ваші шатра, вогні, табори?

Насправді, та наче у спомин,
Сюди повертаюся знов.
Жадібно душиться комин
Димом березових дров.

Холод крадеться під пахви.
Тепло тут одвіку в ціні!
Знову озонно запахли
Клопоти предків мені.

Знов серце, повіривши в мене,
Жаром наснажує кров.
Знов мої ноги натхненно
Перший пригадують крок.

Тут тиша прозора і чиста.
Для спогадів ночі малі.
Шукає притулку вітчизна
На декількох сотках землі.

МАЛА КЛЕЦЬКА (НА ПЕРЕХРЕСТІ ТИСЯЧОЛІТЬ)

Тридцять восьмий... Над Клецькою тихо
Час насвистував польський мотив,
А зі сходу вже вересень дихав.
Десь на заході червень бродив.

Та мовчала земля ця по-руськи,
І співала, й стогнала, й жила,
Хоч не рідко Береза Картузька
Для одвертих притулком була.

Якось ладили з тим, бо кому не
Обернулося благом те зло? –
Посполита таки не «комуна»,
«Тридцять третього» тут не було.

Та історія зрушила ваги:
Знов на шальках волинська земля.
Насувалась примара рейхстагу,
І простерлася тінь від Кремля.

Знову в краї грозою війнуло,
І гостинець ген-ген закуривсь...
Жодне лихо села не минуло.
Жоден зайда з дороги не збивсь.

Всім народ цей вклонятися мусив.
Чим було боронитись від зла,
Коли хрест з розіп'ятим Ісусом –
Вся надія і захист села.

І на кожний здригаючись дотик,
Шлях курний навіть ліку не знав
Чорним тіням високих обмоток,
Чорним тіням коротких халяв.

Звідусіль постікались заграви.
Їх привабила наша пітьма.
«З нами Бог!» – один зайда лукавив,
Інший тішився – «Бога нема!»

Гроловиці збудили печеру.
Воля здерла запону з лиця,
Возмолившись тепер на Бандеру,
І на Мельника, й на Боровця.

Може знов жовто-синій замає?
Адже статись це мусить колись.
«... Обніміться, молю вас, благаю...»
Кривця бризнула – так обнялись.

І коли вже нагода нам буде
Мати зиск з прорахунків старих?
Лікувала хронічну застуду
Наша пам'ять в криївках сирих.

На фігурі ятрилися цвяхи.
Цього бачити Богу не слід.
Знов криваво котилось на захід,
Що допіру котило на схід.

На іконах осунулись лики.
День і ніч – навіть й ті на ножах.
Завидна в страху очі великі,
А вночі повз напوماцки жах.

Небезпека від служби безпеки,
І стриботу нечистий веде.
В краї голод. До Бога далеко.
А за спиною НКВД.

У домівках лиш вишивки й сльози.
Стук у двері – по шкірі мороз.
І кривавилась спина від позик,
Та відхаркувавсь кров'ю колгосп.

Знов мораль нашу, віру і мову
М'яли жорна в пекельнім млині.
Повалили фігуру на дрова
Активісти за два трудовні.

Хочеш – плач, хочеш – смійся на кутні.
Це ж чиє ми так страдницьки жнем?
Окошилося світле майбутнє
У Сибіру сьогоднішнім днем.

За літами стих відгомін бою.
Німували принішклі двори.
Скільки люду забрали з собою
Партизанка, фронти й табори.

І, спіткнувшись на вірі і честі,
Наче збавило оберти зло.
На оскверненім вже перехресті
Просто в небо хрестилось село.

Биті долею, щирі, мов діти.
Не теперішні, що не кажіть.
Хоч не тямили розбагатіти,
Зате знали, як не зубожіть.

Куди світ наших не запроторив,
Але звістка зринала таки.
Долинав біль з азійських просторів,
І з Америки слали хустки.

Бо хіба то нам перша навала?
Од напасті в нас ліки свої.
Землю цвітом сади бинтували
І вишіптували солов'ї.

Почало пробиватися слово.
Пісню теж не взяли у ясир.
Та «відлига» – то річ тимчасова,
Коли в тебе під боком Сибір.

Знову всяк озиратися мусив –
Невідкупний наш спадок віків.
Боронь Боже: щоб в слові – без Стусів,
Щоби в пісні без Івасюків.

В юні душі вживлялися травми.
Час в брехні аж по осі загруз.
Ми зростали від «взвейтесь кострами»
До «мой адрес Советский Союз».

Край зав'яз, наче фіра в болоті.
Ті ідеї далися взнаки.
Ремесло загубилось в роботі.
Заблукали в святах празники.

Вже й не знали подітися де нам
Від отих наших вічних вагань.
Не така й Колима вже студена,
Якщо є десь пекельний Афган.

Де по світу не дерли з нас лика?
Все відбилось луною в селі.
Мабуть наша печаль завелика
Для такої малої землі.

Та, проте, й за такої негоди
Не почахли потяті хрести.
Ті жарини чекали нагоди,
Щоб Чорнобилем вже прорости.

Адже силу приборкує Сила,
Коли та заступа за межу.
Вже й імперія тихо здиміла,
Залишивши у душах іржу.

Де бабусі хрестилися в небо,
Хрест на місце вернув із імлі.
Шлях до Бога лежить через себе.
Шлях до себе ми ще не пройшли.

Йшли віками, та будьмо одверті:
Отакими куди нам тепер,
Порятованим опісля смерті? –
Пам'ять вмерла, а шлунок не вмер.

Та зневіру і сумніви викинь.
Ще не все підкорила імла.
Досі темряві в декілька вікон
Огризається Клецька Мала.

ЗМІСТ

Степан Бабій. Слово редактора 3

ЗАХОВАНІ ІСКРИ

“Менше радості, більше печалі...”	6
“Посеред суєти, посеред торгу й блуду...”	7
“І я також туди, мене хоч й не просили...”	8
“Малим і без діла – у верхівці...”	9
“Йде на землі кампанія велика...”	10
Біля вогню	11
“Чи не завити, задивившись вгору...”	12
“Купальський ліс зачаєно притих...”	13
Під крик гусиний	14
“Краю край...”	15
Харалуг	16
Сова	18
“На всі барви всміхається осінь...”	19
“Стоїш живий-живісінський і, схоже...”	20
“Мовчу, як сич, хоча я родом з пісні...”	21
“То що, брати, хто ж «руський», а хто «раша»?..”	22

“Вітчизну тут ні з ким ділити не треба...”	23
“Тут реліктова тиша стоїть...”	24
“Вже сказано, що спогади, як нежить...”	25
“Як газда-серпень ниву свою вижне...”	26
“Гуляє осінь скільки хисту...”	27
“Метушня – неминучий нам спадок...”	28
Крижень	29
“Собою зачаруються ліси...”	30
“Клен зриває золоті погони...”	31
“Знов ступаю сюди по глиці...”	32
“Скрикнуть птиці небесноголосі...”	33
“Відгомонів над полем жайвір...”	34
“Плач журавлів діткливий і одвертий...”	35
Шипшина	36
“Друже клене, це ж треба зуміть...”	37
“О мила пані...”	38
“Неначе річка, юність наша скресла...”	39
“Любові цій на пару...”	40
“Тінь тремка, а чи шерех у шибку...”	41
“Тьху ти, а користь яка мені...”	42
“Це неначе поставити свічку...”	43

Березовий сік	44
“Поміж снігів і не насниться...”	45
“Такі на душу впали роси!..”	46
Липень	47
“З лун зблукалих, з туману, з нічого...”	48
“Ключі дзвінкоголосі...”	49
“В наш сад зима прокралась тихо...”	50
“Змоглося людство від погоні...”	51
“Зачуєш весну знов, немов уривки фраз...”	52

ЗАВИСАННЯ НАД КРАЄМ

“Ніч бува – ледь приліг, а вже ранок...”	54
“Всі покинули....”	55
“Знаю точно, де знов опинюся...”	56
“Думкам моїм і серцю в грудях лунко...”	57
“Прийду сюди печаль не обминути...”	58
“Ягоди багряна крапельина...”	59
“Старезних лип думки похмурі...”	60
“Уяви, у собі розбуди-но...”	61
Проводи	62
Криниця	63

Балада про житнє поле	64
“Прання намерзле принесла знадвору...”	66
“В світі, де жодної певності...”	67
“Святкують зиму сотки отчі...”	68
“Сни мене зо сну розбудять...”	69
Цигани	70
“Насправді, та наче у спомин...”	71
Мала Клецька (на перехресті тисячоліть)	72

Літературно-художнє видання

Слободенюк Ростислав Михайлович

ПОРА НАЙКОРОТШОЇ ТІНІ

ВІРШІ

Літературний редактор

Степан Бабій

Технічний редактор

Віталій Власюк

Фото

Володимир Захарук

Підписано до друку 11.12.2014 р. Формат 70x100 1/32.
Папір офсет. Гарнітура «Mysl». Друк офсет. Ум. друк. арк. 3,39.
Наклад 300 пр. Зам. 41.

Видавництво «Волинські обереги».
33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi@mail15.com

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано в друкарні видавництва «Волинські обереги».